
ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 339.72

М. Ю. Демченко, к.е.н.

ГЛОБАЛЬНІ ЗОЛOTOВАЛЮТНІ РЕЗЕРВИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОГНОЗ

Анотація. У статті автор робить аналіз золотовалютних резервів країн з розвинутою економікою, а також країн із ринком, що формується, і нерозвинутих країн за період 1995-2012 рр. Отримані дані про міжнародні резерви підтверджують, що лідери країн, що розвиваються, насамперед, Китай, Російська Федерація, Бразилія, Південна Корея, Гонконг, Сінгапур, мають значно більший потенціал зростання в порівнянні з більшістю розвинених країн. Цей факт у довгостроковій перспективі до 2030 р. буде сприяти тому, що золотовалютні резерви країн, що розвиваються, можуть стати ще більш вагомими в сумарному та дольовому значеннях.

Ключові слова: золотовалютні резерви, валютні інтервенції, платіжний баланс, країни з розвинутою економікою, країни із ринком, що формується, і нерозвинуті країни, динамічні ряди даних, фрактальний аналіз, показник Херста (H).

М. Ю. Демченко, к.э.н.

ГЛОБАЛЬНЫЕ ЗОЛOTOВАЛЮТНЫЕ РЕЗЕРВЫ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОГНОЗ

Аннотация. В статье автор проводит анализ золотовалютных резервов стран с развитой экономикой, а также стран с формирующимся рынком и развивающихся стран за период 1995-2012 гг. Полученные данные о международных резервах подтверждают, что лидеры развивающихся стран, в первую очередь, Китай, Российская Федерация, Бразилия, Южная Корея, Гонконг, Сингапур, имеют значительно больший потенциал роста по сравнению с большинством развитых стран. Этот факт в долгосрочной перспективе до 2030 г. будет способствовать тому, что золотовалютные резервы развивающихся стран могут стать еще более значимы в суммарном и долевым значениях.

Ключевые слова: золотовалютные резервы, валютные интервенции, платежный баланс, страны с развитой экономикой, страны с формирующимся рынком, неразвитые страны, динамические ряды данных, фрактальный анализ, показатель Херста (H).

M. Yu. Demchenko, candidate of economic sciences

INTERNATIONAL RESERVES: CURRENT STATUS AND PREDICTIONS

Abstract. Gold and foreign exchange reserves (international reserves) of economically developed countries, developing and undeveloped countries for the period from 1995 to 2012 are analyzed in the article. The results of the study confirmed that the leaders of developing countries are China, Russia, Brazil, South Korea, Hong Kong, Singapore. These countries have great potential compared to most of the developed countries. This fact will help to ensure that international reserves of developing countries could be even more important in the total and equity values.

Keywords: international reserves, currency intervention, balance of payments, developed countries, developing countries, undeveloped countries, time series, fractal analysis, Hurst exponent (H).

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку глобальної економіки вирізняються країни, які накопичили колосальні золотовалютні (міжнародні) резерви. Не стала на заваді таким процесам і фінансова криза 2008-2009 рр., особливо це стосується провідних гравців

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

світових фінансових та грошових ринків (Китай, Швейцарія, Сінгапур), які не тільки не зменшили свої запаси у світовій ліквідності (резервах), а ще й спромоглися значно їх наростити. Тенденції у сфері золотовалютних резервів слугують яскравим підтвердженням загальних макроекономічних процесів у світовій економіці й опосередковано вказують на фінансові та економічні проблеми довгострокового характеру в окремих країнах. Тому вивчення сучасної та прогнозованої динаміки міжнародних золотовалютних резервів як України, так і окремих країн світу для забезпечення внутрішньої та зовнішньої стабільності національної економіки вбачається нам актуальним та своєчасним.

Постановка проблеми. Необхідність і значимість дослідження сучасного стану та прогнозування золотовалютних резервів зумовлюється тим, що вони залишаються своєрідним захисним прошарком вітчизняної економіки від зовнішніх шоків і одночасно елементом стабільності внутрішнього грошового та фінансового ринків, особливо в контексті необхідності проведення валютних інтервенцій, для запобігання надмірній волатильності валютного курсу, вирівнювання сальдо платіжного балансу країни тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує багато науково-теоретичних досліджень щодо питання змісту поняття золотовалютних резервів, їх структури та динаміки, валютної складової, оптимального обсягу та ефективності управління. Вагомий внесок у розвиток таких досліджень внесли вітчизняні та зарубіжні науковці Дзюблюк О. [1], Кірхнер Р. [2], Кравчук В. [2], Малахова Т. [3], Малкіна М. [4], Пруський О. [1], Жмурко Н. [5], Журавка Ф. [6] та багато ін. Але, на наш погляд, є необхідність узагальнення окремих думок та подальшого розвитку теоретичних і практичних підходів до визначення сутності, аналізу тенденцій змін золотовалютних резервів у глобальному економічному середовищі та опробування адекватних інструментів для дослідження їх подальшої динаміки із застосуванням сучасних теорій.

Постановка завдання. Метою статті є: 1) проведення аналізу та визначення сучасних тенденцій обсягів золотовалютних резервів провідних країн світу за період 1995-2012 рр. у контексті розподілу на два сегменти: перший – країни з розвинутою економікою; другий – країни із ринком, що формується, і нерозвинуті країни; 2) побудова на цій статистичній базі прогнозного тренду загальних обсягів світових золотовалютних резервів і в розрізі країн з розвинутою економікою та країн із ринком, що формується, і нерозвинутих країн на період до 2030 р.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі існує досить велика кількість тлумачень, визначень змісту поняття «золотовалютні резерви» (далі по тексті – ЗВР). З історичною зміною економічних відносин і розвитком світової валютної системи, її глобалізацією це поняття постійно набуває нового змісту. Загальноприйнята думка, яка притаманна багатьом науковцям, що ЗВР на сучасному етапі – це, в першу чергу, «...основні джерела, за рахунок яких здійснюються валютні інтервенції...» [1, с. 296], або в іншій інтерпретації – «... засіб валютної інтервенції (для купівлі-продажу іноземних валют на ринку в обмін на національну)...» [6, с. 181]. Звичайно, здійснення валютних інтервенцій є важливою складовою валютної політики центрального банку всіх країн світу, що безпосередньо пов'язано із підтримкою стабільності валютного курсу. Але треба наголосити, що окремі провідні країни (США, Великобританія та ін.) майже не здійснюють державного регулювання валютного курсу власних національних грошових одиниць шляхом проведення валютних інтервенцій, оскільки запровадили режим курсоутворення «вільного плавання» для своїх грошей. Все ж таки, це більше виключення, ніж норма, тому що більшість країн не можуть поки що відмовитися від проведення валютних інтервенцій.

Окрім зазначеної функції, на думку вітчизняних та закордонних науковців, ЗВР можуть бути використані також:

- як страховий буфер ліквідності для пом'якшення негативного впливу зовнішніх шоків під час фінансової кризи або напруження [2];
- для запобігання різного роду макроекономічним ризикам національної економіки [3];
- для виконання страхової функції державних фінансів зокрема і національної економіки в цілому [4, с. 286];
- для регулювання волатильності обмінного курсу гривні, а також захисту вітчизняної економіки від екзогенних шоків [5, с. 108];

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

- для зовнішніх розрахунків (засіб утворення ліквідних коштів) [6, с. 181];
- для фінансування негативного сальдо платіжного балансу (засіб міжнародних платежів) [6, с. 181];
- для міжнародних розрахунків та погашення зовнішніх боргів [7, с. 326].

Отже, як бачимо, спектр використання і значимість ЗВР дуже великі, що посилює їх вплив на розвиток валютних відносин у країні, а їх державне управління повинно бути посилено. ЗВР займають визначальне місце в державній політиці будь-якої країни, оскільки, на нашу думку, є елементом її економічної безпеки і підтвердженням могутності економічного потенціалу. Нам вбачається вкрай важливо, на основі аналізу сучасних світових та національних тенденцій накопичення ЗВР, відповідним владним структурам зробити своєчасні висновки допущених власних помилок та зробити коригуючі дії щодо проведення державної економічної політики в цій сфері.

В умовах глобалізації структурні зміни світових ЗВР опосередковано вказують на проблеми окремих національних економік та світової економіки в цілому. Стрімке зростання ЗВР в окремих країнах і регіонах, особливо це стосується країн Азії, є відображенням збільшення у цьому регіоні реальних потоків товарів, послуг, капіталів за останні десятиліття. Тобто, реальні зміни в економіці країни та її міжнародному становищі ланцюговим ефектом впливають на збільшення обсягів притоку валюти (експортна виручка, інвестиції, міграція капіталів) і, як наслідок, призводять до зростання ЗВР. Яскравим підтвердженням цієї тези є світова динаміка ЗВР країн світу за останні 18 років (1995-2012 рр.), що відображено в табл. 1.

Таблиця 1

Обсяги офіційних золотовалютних резервів загалом, країн із розвинутою економікою, країн із ринком, що формується, і нерозвинутих країн за період 1995, 1999, 2008-2012 рр. (на кінець періоду)

Показники	Роки						
	1995	1999	2008	2009	2010	2011	2012
	млрд дол. США						
Усього золотовалютних резервів, у т.ч.:	1,390	1,782	7,346	8,164	9,265	10,204	10,952
а) країни з розвинутою економікою	0,932	1,122	2,491	2,779	3,092	3,399	3,691
б) країни з ринком, що формується, і нерозвинуті країни	0,458	0,660	4,855	5,385	6,173	6,805	7,261
	у %						
Усього золотовалютних резервів, у т.ч.:	100	100	100	100	100	100	100
а) країни з розвинутою економікою	67,1	63,0	33,9	34,0	33,4	33,3	33,7
б) країни з ринком, що формується, і нерозвинуті країни	32,9	37,0	66,1	66,0	66,6	66,7	66,3

Джерело: складено автором на основі [8]

З наведених даних очевидно, що за останні 18 років відбулися кардинальні зміни в структурі світових ЗВР. Якщо в 1995 р. запаси ЗВР країн з розвинутою економікою склали 0,932 млрд дол. США, або 67,1 % від їх загального обсягу, то на кінець 2012 р., хоча сумарно і зросли до 3,691 млрд дол. США, їх частка у загальних світових ЗВР зменшилася до 33,7 % (або на 33,4 в.п.). Натомість, ЗВР країн з ринком, що формується, і нерозвинутих країн у сумарному значенні зросли з 0,458 млрд дол. США до 7,261 млрд дол. США, що збільшило і частку в загальносвітових ЗВР з 32,9 % у 1995 р. до 66,3 % станом на кінець 2012 р. Фактично це означає зміну лідерства у світових міжнародних резервах, яка намітилась ще на початку 2005 р. (рис.1).

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

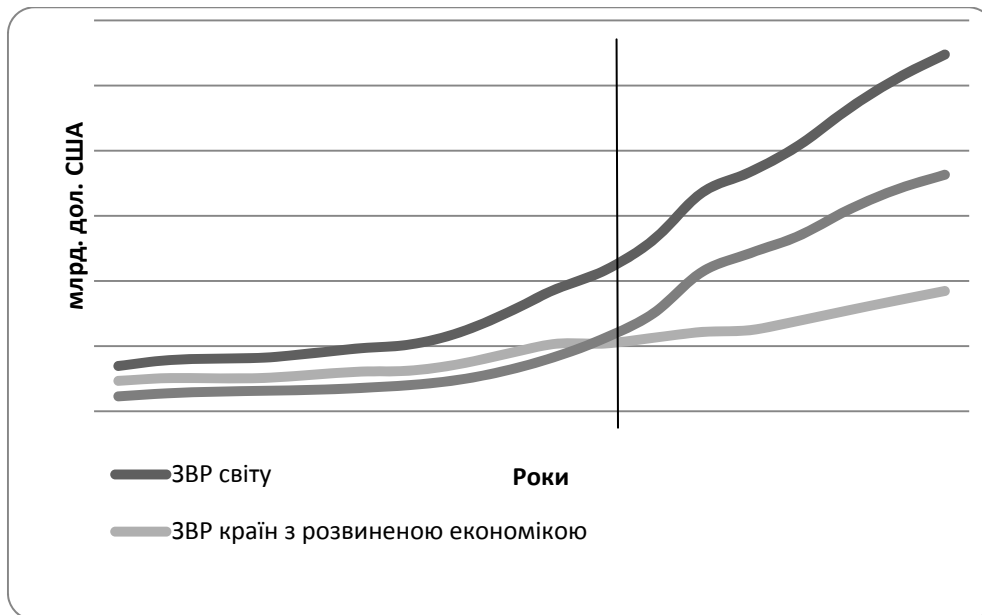

Рис. 1. Динаміка світових золотовалютних резервів (ЗВР), країн з розвинуеною економікою, країн з ринком, що формується, і нерозвинутих країн за період 1995-2012 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних табл. 1.

Точка рівноваги динамік росту наступила у 2005 р. На той період обидва сегменти накопили ЗВР приблизно по 2 трлн дол. США і їхня попередня динаміка була майже паралельною. За останні вісім років (2005-2012 рр.) динаміка зростання значно відрізняється, що дало змогу країнам з ринком, що формується, і нерозвинутих країнам збільшити свої статки у ЗВР майже у 3,6 рази, а індустріально розвинутих країнам тільки у 1,8 рази. Наприкінці 2006 р. ЗВР Канади, Бразилії та України складала відповідно 33, 76 та 22 млрд дол. США, а вже наприкінці 2012 р. відповідно 68, 373 та 24 млрд дол. США [6, с. 224; 11]. На світовій арені ЗВР все більше спостерігаються диспропорції та градація економічно могутніх країн та решти економічно слабких і вкрай вразливих до зовнішніх шоків держав, до яких, на жаль, відноситься і Україна, що наочно продемонстровано в табл. 2.

Таблиця 2

Обсяги міжнародних золотовалютних резервів окремих країн світу за період 2009-2012 рр.

Країни	Роки	Міжнародні резерви станом на кінець року, млн дол. США			
		2012	2011	2010	2009
	1	2	3	4	5
1. Китай (КНР)		3 379 301	3 224 695	2 895 174	2 463 398
2. Японія		1 268 125	1 295 841	1 096 185	1 049 397
3. Саудівська Аравія*		657 075	541 277	445 307	410 315
4. Сполучені Штати Америки		573 768	547 356	490 802	405 823
5. Російська Федерація		537 618	498 649	479 379	439 450
6. Швейцарія		531 275	332 047	270 517	135 001
7. Тайвань (провінція Китаю)		421 304	406 929	396 028	358 309
8. Бразилія		373 147	352 012	288 575	238 520
9. Республіка Південна Корея		327 699	306 990	292 140	270 842
10. Гонконг		317 336	285 408	268 731	255 816
11. Індія		298 087	298 252	300 130	284 734
12. Сінгапур		265 891	243 981	231 330	192 077
13. Німеччина		248 878	238 858	216 598	180 854

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5
14. Франція	184 551	172 206	166 319	133 090
15. Італія	181 683	173 302	158 926	132 797
16. Таїланд	181 608	175 124	172 129	138 418
17. Мексика	167 050	149 209	117 413	99 893
18. Малайзія	139 724	133 642	106 498	96 678
19. Велика Британія	134 261	121 926	106 567	83 264
20. Туреччина	119 167	88 340	85 968	74 829
21. Індонезія	112 781	110 123	96 207	66 105
22. Польща	108 915	97 866	93 514	79 591
23. Данія	89 704	85 054	76 529	76 643
24. Філіпіни	83 831	75 302	62 371	44 243
25. Ізраїль	75 878	74 736	77 315	63 072
...42. Україна	24 546	31 795	34 576	26 505

Джерело: [8; 9; 10; 11]

Примітка. Розраховано автором на основі даних МВФ згідно з офіційним курсом долара США/СПЗ на кінець періоду (2009 р. – 1 дол. США=0,6378 СПЗ; 2010 р. – 1 дол. США=0,6493 СПЗ; 2011 р. – 1 дол. США = 0,6513 СПЗ; 2012 р. – 1 дол. США= 0,6506 СПЗ)

Золотовалютні резерви (ЗВР) України, починаючи з 2008 р., мають тенденцію до зниження (з 32,5 млрд дол. США на початку 2008 р. - до 24,5 млрд дол. США на початку 2013 р.) й, на жаль, у 2013 р. продовжують зменшуватися. На 01.09.2013 р., за даними НБУ ЗВР України, досягли позначки 21,6 млрд дол. США. Натомість, ще два роки поспіль (у серпні 2011 р.) обсяги ЗВР мали рекордну позначку за всі роки незалежності України – 38,2 млрд дол. США, тобто країна за два роки втратила 16,6 млрд дол. США [11].

Розшарування країн стає дедалі більшим. Якщо підсумувати ЗВР провідних країн світу, які за нашою вибіркою (рис. 2) увійшли в десятку лідерів за обсягом ЗВР (ТОР-10), то їх сумарне значення складає 8,4 трлн дол. США, або 76,5 % загальносвітового запасу ЗВР. Вражаюче зростання ЗВР за останні роки демонструє Китай, Тайвань, Гонконг, Сінгапур, Таїланд, Малайзія, Індонезія, що разом із іншими країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону (Австралією, Індією, Республікою Південна Корея, Філіппінами, Японією) робить Азійсько-Тихоокеанський регіон найпотужнішим у світі. У 2012 р. в сумарному вимірі ЗВР згаданих 12 країн складає 6,8 трлн дол. США, або 62,5 % загального обсягу ЗВР світу.

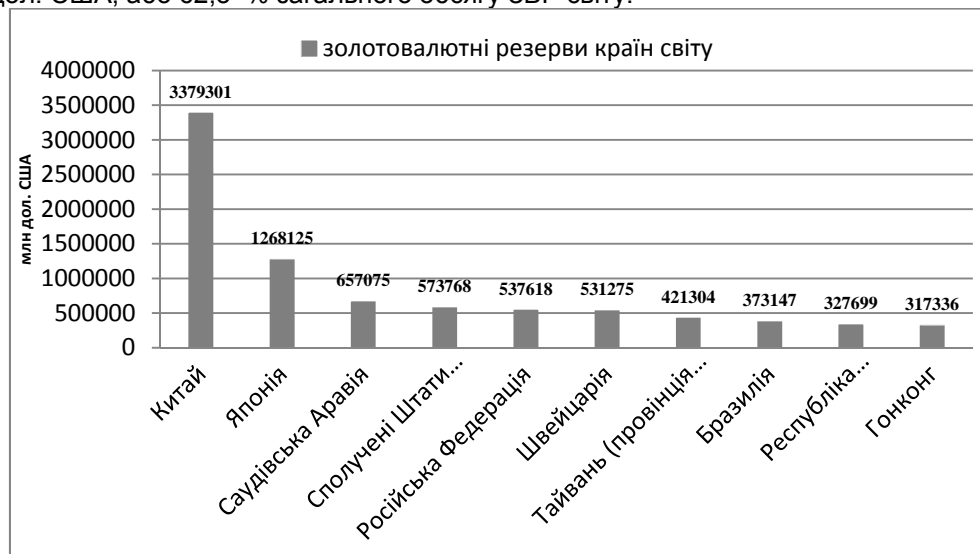

Рис. 2. Тор-10 країн світу за обсягом золотовалютних резервів, станом на 31.12.2012 р.

Джерело: побудовано автором на основі даних табл. 2.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Сучасний світ переживає подальшу поступову регіоналізацію монетарного і фінансового просторів, яка значною мірою посилює країни із ринками, що формуються, і нерозвинуті країни (особливо азійського регіону), що, на нашу думку, в подальшому неминуче призведе до реформування глобального монетарного устрою з вектором на зниження монопольного становища традиційних резервних валют (у першу чергу, долара США). Однак, для проведення всебічного теоретичного аналізу і прогнозування таких процесів, особливо у довгостроковій перспективі, бракує науково-теоретичних розробок із застосуванням сучасних математичних теорій для дослідження динамічних рядів даних міжнародних золотовалютних резервів.

Сучасна наука має широкий вибір інструментів для дослідження динамічних рядів даних. Але проблема на сьогодні полягає в тому, що статистичні методи, які розглядають нормально розподілені незалежні випадкові величини, є неадекватними. Для більшості реальних часових рядів не виконуються умови щодо нормального закону їх розподілу, необхідні нові, відмінні від стандартного статистичного аналізу, методи вивчення як поведінки рядів, так і їх прогнозування на майбутні періоди. Для розв'язання такої задачі на сьогодні відбувається заміна лінійних методів нелінійними, складовими яких є теорія хаосу, фрактальна статистика, нелінійна динаміка та інші напрями.

Сучасна наука широко застосовує теорію фракталів для дослідження складних систем у різних галузях з метою підвищення вірогідності прогнозування їхнього функціонування.

Фрактальний аналіз динамічних рядів даних дає змогу визначити наявність тенденції (тренду) у масиві даних та його поведінку в майбутніх періодах. Багатьма сучасними науковцями для характеристики фрактальної структури використовуються показник Херста (H) [12, с. 296-298; 13; 14, с. 71-75].

Наведено алгоритм розрахунку показника Херста (H).

1. Розрахунок середнього арифметичного ряду спостережень: $\bar{X} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x_i$.

2. Розрахунок середньоквадратичного відхилення ряду: $S = \sqrt{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{X})^2}$.

3. Розрахунок накопиченого відхилення членів ряду від середнього: $Z_u = \sum_{i=1}^u (x_i - \bar{X})$.

4. Розрахунок розмаху накопиченого відхилення: $R = \max_{1 \leq u \leq N} - \min_{1 \leq u \leq N} \{Z_u\}$.

5. Розрахунок показника Херста (H): $\log(R/S) = H \log A + H \log N$.

Звідки, $H = \frac{\log(R/S)}{\log A + \log N}$.

У наведеному алгоритмі A – константа, показник автокореляції динамічного ряду.

Залежно від діапазону, до якого належать значення показника Херста (H), виділяють три основні ознаки функціонування складних систем:

1. Якщо $0,5 < H < 1$ ($1 < D < 1,5$), система відноситься до трендостійких, тобто тенденція, продемонстрована часовим рядом, буде продовжена і в майбутньому протягом певного відрізка часу, причому показник H має пряму залежність від сили тенденції (чим більша тенденція – тим вищий показник H);

2. Якщо $H=0,5$ (відповідно, $D=1,5$), стан системи носить випадковий, абсолютно незалежний характер без жодної кореляції: теперішній стан системи жодним чином не пов'язаний з її майбутнім станом;

3. Якщо діапазон $H < 0,5$ ($D > 1,5$), то він вказує на належність послідовності до «антиперсистентних рядів», тобто система демонструватиме в майбутньому тенденцію, протилежну тій, що була характерною для попереднього періоду розвитку.

Визначаючи параметр Херста (H) для функціонування складних систем, можна провести прогнозування необхідних параметрів системи [12, с. 296-298].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Для математичного моделювання і прогнозування станів складних систем може бути використана запропонована методика оцінювання параметра Херста (H), що надає змогу класифікувати функціонування складних систем і дозволяє підвищити надійність прогнозування поведінки систем в реальному масштабі часу.

За запропонованим алгоритмом розрахунку показника Херста (H) та наявною статистикою показників щодо обсягів світових золотовалютних резервів загалом і окремо в розрізі країн з розвинутою економікою, країн із ринком, що формується, і нерозвинутих країн за період 1995-2012 рр., приведені в табл. 3, розраховано зазначені показники для трьох динамічних рядів.

Таблиця 3

Параметри розрахунку показника Херста (H) на основі статистичних даних обсягів світових золотовалютних резервів загалом і в розрізі країн з розвинутою економікою, країн із ринком, що формується, і нерозвинутих країн за період 1995-2012 рр.

Показники	Групи вибірки	ЗВР світу	ЗВР країн з розвинутою економікою	ЗВР країн із ринком, що формується, і нерозвинутих країн
Середнє значення ряду		4631,69	1947,86	2683,83
Середньоквадратичне відхилення ряду		3302,28	888,79	2431,64
Розмах накопиченого відхилення		10959,46	2940,57	7939,61
Константа A		0.5	0.52	0.48
Кількість спостережень N		18	18	18
Показник Херста (H)		0,5459	0,5350	0,5487

Як показують розрахунки, динаміка ЗВР за період 1995-2012 рр. є трендостійкою, про що свідчить значення показника Херста (табл. 3). Це означає, що в довгостроковій перспективі слід очікувати аналогічну поведінку динаміки ЗВР, причому показник автокореляції на рівні $A=0,48-0,52$ вказує на наявність у рядах даних досить сильного зв'язку рівнів ЗВР у наступних і попередніх періодах. На основі отриманих результатів про наявність тренду в статистичних даних нами було проведено довгострокове прогнозування динаміки ЗВР на період до 2030 р. Результати прогнозування представлені в табл. 4.

Таблиця 4

Статистика та довгостроковий прогноз світових ЗВР за період 1995-2030 рр.

Роки	Статистичні дані			Роки	Прогнозні дані (середнє значення)		
	ЗВР світу, всього	ЗВР країн з розвинутою економікою	ЗВР країн із ринком, що формується, і нерозвинутих країн		ЗВР світу, всього	ЗВР країн з розвинутою економікою	ЗВР країн із ринком, що формується, і нерозвинутих країн
1995	1389,6	932,2	457,4	2013	12569,0	3892,4	8676,6
1996	1566,0	1016,4	549,6	2014	13884,8	4179,8	9705,0
1997	1616,0	1010,0	606,0	2015	15274,4	4480,2	10794,2
1998	1643,6	1022,4	621,2	2016	16737,6	4793,8	11943,8
1999	1781,7	1121,8	659,9	2017	18274,6	5120,5	13154,1
2000	1935,9	1217,0	718,9	2018	19885,2	5460,3	14424,9
2001	2049,2	1246,3	802,9	2019	21569,6	5813,2	15756,4
2002	2407,6	1443,2	964,4	2020	23327,7	6179,3	17148,4
2003	3024,7	1766,7	1258,0	2021	25159,5	6558,4	18601,1
2004	3748,1	2070,6	1677,5	2022	27065,0	6950,7	20114,3
2005	4320,0	2078,5	2241,5	2023	29044,2	7356,0	21688,2
2006	5253,0	2252,5	3000,5	2024	31097,2	7774,6	23322,6
2007	6704,3	2432,2	4272,1	2025	33223,8	8206,2	25017,6
2008	7345,8	2491,2	4854,6	2026	35424,2	8651,0	26773,2
2009	8164,4	2778,6	5385,8	2027	37698,2	9108,8	28589,4
2010	9264,7	3092,2	6172,5	2028	40045,8	9579,6	30466,2
2011	10204,2	3398,6	6805,6	2029	42467,6	10063,9	32403,7
2012	10951,7	3691,0	7260,7	2030	44962,8	10561,1	34401,7

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Таким чином, отримані результати дають можливість стверджувати, що, по-перше: в ряду динаміки ЗВР існує позитивний тренд; по-друге: тенденція динаміки ЗВР є не випадковою. З аналізу прогнозних значень обсягів міжнародних резервів країн світу можна зробити висновок про те, що, скоріш за все, в майбутні періоди накопичення ЗВР буде зростати більшими темпами в країнах із ринком, що формується, і нерозвинутих країнах (див. табл. 4) в порівнянні з темпами зростання обсягів у країнах з розвинутою економікою.

Висновки. Можна зробити висновки, що за останні два роки в Україні спостерігається стрімке падіння запасів ЗВР, з 38,2 млрд дол. США у серпні 2011 р. – до 21,6 млрд дол. США у серпні 2013 р., або на 43,4 % (на 16,6 млрд дол. США). Разом з тим, тільки за 2012 р. світові запаси ЗВР зросли на 747,2 млрд дол. США, або на 7,3 %. Найбільший внесок у зростання світових ЗВР в основному зробили країни-експортери (у млрд дол. США): Швейцарія – 199,2; Китай – 154,6; Саудівська Аравія – 115,8; Російська Федерація – 38,9; Гонконг – 31,9; Туреччина – 30,8; США – 26,4; Сінгапур – 21,9; Республіка Південна Корея – 20,7; Бразилія – 21,1. Сумарно тільки перелічені 10 країн збільшили світові ЗВР на 661,3 млрд дол. США, або 88,5 % загального росту.

При цьому частка у загальних золотовалютних резервах країн з розвинутою економікою за останні 18 років скоротилася на 33,4 в.п. і складає на кінець 2012 р. 33,7 %, що у 2 рази менше частки країн із ринком, що формується, і нерозвинутих країн (66,3 %). Така тенденція фактично розпочалася у 2005 р. і останніми роками тільки посилюється. На світовій арені ЗВР все більше спостерігаються диспропорції та градація економічно могутніх країн та решти економічно слабких і вкрай вразливих до зовнішніх шоків держав.

На основі проведеного довгострокового прогнозування динаміки світових ЗВР на період до 2030 р. отримано результати, які свідчать, що при збереженні динаміки тренду 1995-2012 рр. накопичення ЗВР буде відбуватися більшими темпами в країнах із ринком, що формується, і нерозвинутих країнах. Їх прогнозована частка у загальних золотовалютних резервах може зрости до 76,5 % (сумарно до 34,4 млрд дол. США) у 2030 р., натомість частка країн з розвинутою економікою може знизитись до 23,5 % (10,5 млрд дол. США).

Література

1. Дзюблук О. В. Організаційно-економічний механізм функціонування комерційних банків на валютному ринку / О. В. Дзюблук, О. С. Пруський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – 296 с.
2. Кірхнер Р. Належний рівень офіційних резервів в Україні: нещодавні зміни, оцінка та наслідки для економічної політики [Електронний ресурс] / Р. Кірхнер, В. Кравчук // Аналітична записка німецької консультативної групи. - Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_Briefing_Series/2013/PB_02_2013_ukr.pdf.
3. Малахова Т.С. Анализ и динамика золотовалютных (международных) резервов ведущих стран мира [Електронний ресурс] / Т. С. Малахова // Политематический сетевой электронный научный журнал КубГАУ. – 2012. – № 77(03). – Режим доступа: <http://ej.kubagro.ru/2012/03/pdf/69.pdf>.
4. Малкина М. Ю. Управление официальными международными резервами государств в условиях глобальных рисков / М. Ю. Малкина // Труды Нижегородского государственного технического университета им. П. Е. Алексеева. – 2010. – № 2(81). – С. 286-293.
5. Жмурко Н. В. Критерії визначення необхідного обсягу золотовалютних резервів держави / Н. В. Жмурко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий збірник. - 2012. – Вип. 8, Т. 2. – С. 108-116.
6. Журавка Ф. О. Механізм реалізації валютної політики в Україні: дис. ... доктора екон. наук: 08.00.08 / Журавка Федір Олександрович. – Суми, 2009. – 418 с.
7. Дзюблук О. В. Валютна політика / О. В. Дзюблук. – К. : Знання, 2007. – 422 с.
8. Валютна структура офіційних золотовалютних резервів [Електронний ресурс] / Міжнародний валютний фонд. - Режим доступу: <http://www.imf.org/external/np/sta/cofer/eng/cofer.pdf>.
9. Структура международных резервов отдельных стран по состоянию на 1 января 2013 года [Електронний ресурс] / Центральный банк Российской Федерации. - Режим доступу: http://www.cbr.ru/statistics/print.aspx?file=credit_statistics/res_str.htm.
10. Валютний курс СПЗ на останню звітну дату грудня 2009-2012 рр. [Електронний ресурс] / Міжнародний валютний фонд. - Режим доступу: http://www.imf.org/external/np/fin/data/rms_mth.aspx?SelectDate=2009,2010,2011,2012-12.
11. Стан міжнародних резервів та ліквідність в іноземній валюті в Україні за 2002-2013 рр. [Електронний ресурс] / Національний банк України. - Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=72631.
12. Скітер І. С. Використання фрактального аналізу для дослідження динаміки складних систем / І. С. Скітер, О. В. Трунова // Математичне та імітаційне моделювання систем. МОДС 2013: 8-ма міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів-Жукин, 24-28 черв. 2013р.): тези доповідей. – Чернігів, 2013. – С. 296-298.
13. Кроновер Р. М. Фракталы и хаос в динамических системах / Р. М. Кроновер. – М. : Техносфера, 2006. – 488 с.
14. Прокопович С. В. Моделі оцінки діяльності НПФ на основі теорії фракталів / С. В. Прокопович, С. О. Тутова // Проблеми економіки. – 2012. – № 2. – С. 71-75.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

References

1. Dziubliuk O. V., Pruskyi O. S. *Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm funktsionuvannia komertsiiynykh bankiv na valiutnomu rynku* [The organizational-economic mechanism of commercial banks functioning in the exchange market]. Ternopil, TNEU Publ., 2008. 296 p.
2. Kirkhner R., Kravchuk V. *Naleznyi riven ofitsiiynykh rezerviv v Ukraini: neshchodavni zminy, otsinka ta naslidky dlia ekonomichnoi polityky* [The proper level of reserves in Ukraine: recent changes, evaluation and results for the economics policy]. Available at: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_Briefing_Series/2013/PB_02_2013_ukr.pdf. (accessed 14 September 2013).
3. Malakhova T. S. *Analiz i dinamika zolotovaliutnykh (mezhdunarodnykh) rezervov vedushchikh stran mira* [The analysis and dynamics of gold (international) reserves of the leading countries of the world]. *Politematicheskiiy setevoy elektronnyy nauchnyy zhurnal KubGAU - Scientific Journal of KubSAU*, 2012, no. 77(03). Available at: <http://ej.kubagro.ru/2012/03/pdf/69.pdf>. (accessed 14 September 2013).
4. Malkina M. Yu. *Upravleniye ofitsialnymi mezhdunarodnymi rezervami gosudarstv v usloviyakh globalnykh riskov* [Management of the official international reserves of the countries under conditions of global risks]. *Trudy Nizhegorodskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta im. R. Ye. Alekseyeva - Transactions of Nizhny Novgorod state technical university n.a. R.Y. Alekseev*, 2010, no. 2(81), pp. 286-293.
5. Zhmurko N. V. *Kryterii vyznachennia neobkhdnoho obsiahu zolotovaliutnykh rezerviv derzhavy* [The criteria for determining the required amount of the state gold reserve]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu: naukovyi zbirnyk - Actual problems of region's economy development*, 2012, no. 8, Vol. 2. pp. 108-116.
6. Zhuravka F. O. *Mekhanizm realizatsii valiutnoi polityky v Ukraini*. Dys. dokt. ekon. nauk [The mechanism of realization the monetary policy in Ukraine. Dr. econ. sci. diss.] Sumy, 2009. 418 p.
7. Dziubliuk O. V. *Valiutna polityka* [Monetary policy]. Kyiv, Znannia Publ., 2007. 422 p.
8. *Valiutna struktura ofitsiiynykh zolotovaliutnykh rezerviv* [The currency structure of the official gold reserves]. Available at: <http://www.imf.org/external/np/sta/cofer/eng/cofer.pdf>. (accessed 14 September 2013).
9. *Struktura mezhdunarodnykh rezervov otdelnykh stran po sostoianiyu na 1 yanvarya 2013 goda* [Structure of the international reserves of separate countries on the 1st of January, 2013]. Available at: http://www.cbr.ru/statistics/print.aspx?file=credit_statistics/res_str.htm. (accessed 14 September 2013).
10. *Valiutnyi kurs SPZ na ostanniu zvitnu datu hrudnia 2009-2012 rr.* [The currency rate of exchange on the latest date of December]. Available at: http://www.imf.org/external/np/fin/data/rms_mth.aspx?SelectDate=2009,2010,2011,2012-12. (accessed 14 September 2013).
11. *Stan mizhnarodnykh rezerviv ta likvidnist v inozemni valiuti v Ukraini za 2002-2013 rr.* [The state of international reserves and liquidity in the foreign currency in Ukraine for 2002-2013]. Available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=72631. (accessed 14 September 2013).
12. Skiter I. S., Trunova O. V. *Vykorystannia fraktalnoho analizu dlia doslidzhennia dynamiky skladnykh system* [Fractal analysis used to examine the dynamics of complex systems]. *8-ma mizhnar. nauk.-prakt. konf. "Matematychni ta imitatsiine modeliuвання system. MODS 2013"* [Mathematical and imitating modeling of the systems. Proc. 8th Int. Sci. Conf.]. Chernihiv, 2013. pp. 296-298.
13. Kronover R. M. *Fraktaly i khaos v dinamicheskikh sistemakh* [Fractals and chaos in dynamical systems]. Moscow, Tekhnosfera Publ., 2006. 488 p.
14. Prokopovych S. V., Tutova S. O. *Modeli otsinky diialnosti NPF na osnovi teorii fraktaliv* [The assessment models of NPF activity based on the fractals theory]. *Problemy ekonomiky - The Problems of Economy*, 2012, no.2, pp. 71-75.

Надійшла 14.09.2013